

Ketten

Antonije Isaković

Legelőször azt vette észre, hogy a fiú nadrágja szakadt a térdén. Aztán a fiú kissé félrefordult és fölfonta csórszerű felső ajkát. Sokáig hallgattak. A lány arra lett figyelmes, hogy a másik esetlen mozdulattal oda csúsztatja tenyerét a térdére, hogy eltakarja kilátszó póreségét. Ez a mozdulat túlságosan nőiesnek tűnt neki. Ezért egészen elfordult a kerekforma kijárat felé, és egy ideig mozdulatlan maradt.

A kijáratot fekete gerenda osztotta két részre — a mögötte látszó két égdarab egészen tiszta volt. Az egyikben csillogó bogárka rajzolt fénylő köröcskéket.

A lány hirtelen fölkapta a fejét, eszébe jutott a fiú szakadt nadrágjából kikandikáló piros vérszalag. Első gondolata az volt, hogy az nem vér, hanem lecsúszott gatyamadzag. De miért piros? Valami melegséget érzett az inge alatt és sebesen ismételtetni kezdte magában:

„Madzag” — ajkába harapott.

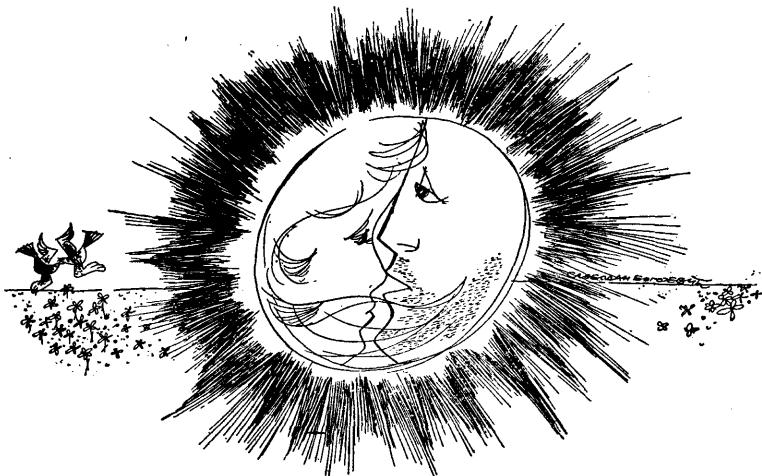
„Madzag” — az ég még mindig tiszta volt.

„Madzag” — mintha megmozdult volna kissé a gerenda.

Mint gyorsabban mozgott az ajka, számolta ezeket a kis rengéseket, mint aki meg akar szabadulni valamitől. Hirtelen odafordult a fiúhoz.

— Huszonhétszer mondtam.

Amaz csak felvonta a felső ajkát, egyik keze mereven az ölében, a másik félszegen még mindig a térdén. Mozdulatlanak és tunyának látszott, mint egy földbeásott tuskó. A lány sértődötten fordította el a fejét a barlang nyílása felé, az a suta férfikéz megint észébe juttatta a piros vérfonalat, mintha magában érezné azt a hasadást, amely, jól tudta, ott van valahol amannak a térdén. Ettől meghökkent egy kicsit, és nem is tudta miért — köpött. Valamivel később odanézett saját ruhaujjára: rongyos volt. Nézte a kerges könyökét, úgy tűnt neki, hogy a bőre azon a helyen túlnőtül kék és kicsit tokos, mint a leforrázott pulykanyak, amely ott gőzölgött anyja ujjai között. Tudta, hogy az első ijedtségen túl van; éhséget érzett valahol az orra alatt és ez dühítette. Aztán tapogatni kezdte ingének sárga anyagát, mintha tartósságáról akarna meggyőződni. A szövetséges ejtőernyők ötlöttek az eszébe, szürke szákok, angol ingek, fekete bádogdobozok és sok kinyújtott kéz ezek fölött a hol-

Slobodan Bogojević
szövegrajza

mik fölött, repeső, megfeszülő kezek, akár a kinyílt ejtőernyők zsinégei. Egy partizán feszegette a konzervadoboz fedelét, ügyetlenül szedte ki belőle a sajtot. A sajt színe ugyanolyan volt, mint az ő első kombinéja. Rejtette a szégyenét, a gondolatát, mindent rejtett, míg aztán a recés szélű konzervtető harsogva elzúgott a feje fölött és a katona sziszegve szájához kapta az ujját. Valaki szólította s ő elszaladt, de a háta mögött még hallotta, hogy a katona szopja az ujját. Egy puha vérbogyó, később látta, ott ragadt a fekete cipőnyelven.

Hideg futott át rajta, odafordult a fiúhoz és megint meglátta a póre térdet a férfiujjak között. Kedve lett volna elfutni, kiszökni a barlangból. De mindjárt rájött, hogy ez lehetetlen. Egy pillanatra valami titokzatos erőt sejtett meg a férfi kezének és térdének természetfölötti mozdulatlanságában. Ettől zavarbajlott, de akkor megint észrevette, hogy az ujjak szégyenlősen továbbkúsznak a szakadáson. Újra a gerendát nézte, amely félig megdőlvé két egyenlőtlen részre osztotta az induló reggelt. Meggyőzte önmagát, hogy ez a gerenda tulajdonképpen áruló jel, amely megkönnyíti az üldözők dolgát. A szíve még mindig erősen vert, megigazította a karóráját és elcsodálkozott: az óra pontosan hét órát mutatott.

A fiú levette a kezét a szakadásról és észrevette az alvadat véryomot a tenyerén. Megint megszorította a hideg térdkalácsot. Most enyhe sajgást érzett. Még

reszketett s még magának sem akarta bevallani, hogy annyira megijedt. Köröskörül nyirkosak voltak a falak, azt hitte, talán ettől reszket. Elsőnek eredt futásnak, mert gyorsabb volt, s egyben mutatta is az utat szökésével, mint a friss futó vonta maga után a másikat. Igaz, nem ő talált rá erre az üregre, a lány kiáltott elsőnek. Az ördögbe is, ő akkor megsúszott, nadrágja kihasadt s a térdkalácsa megrepedt, mint a száraz csont. Most megint végiggondolta a dolgot. Szorongatta a térdét, takargatnia kellett. Olyan volt ez a hasadás rajta, mintha késsel metszették volna. Tegnap este az a parasztasszony nagy késsel szegte a kenyeret és a fiáról mesélt, aki az erdőben van. Kés... Ki találta ki a késeket? A fiú alig halhatatlan csettintett a nyelvével, ihatnékja volt. Maga mellett a köves üregben esővizet látott. Később már zavarta az állott víz szaga.

Egy fehér kavics végigszökkent a fekete gerendán és egyszerre megállt. Széles, homorú csomó tartóztatta föl. A lánynak úgy tűnt, hogy ez a csomó olyan, mint egy mozdulatlan szem. Csak akkor vette észre, hogy ezek a göcsszemek valamivel lejjebb valószínűségű láncot alkotnak, mozdulatlanságában kemény és szigorú láncot s egyszerre úgy érezte, hogy merevedik. Egy pillanatig szinte vágott a bénaságra, de fölrezzentette egy nagyobb kőgörmög, amely lesiklott a gerendáról és épp eléje

esett. Aztán parányi szemcsék, mozgó sárga homokösvények indultak el kúszva a gerendán. Az ösvények meg-megálltak és arany színű nyomokat hagytak a fán. A lány fölvetta a követ és a kezében szorongatta. Háta mögött hallotta a fiú suttogását: „Jönnek”. „Jönnek”, — mondta ki ő is és észrevette, hogy a sárga nyomok ismét mozgó ösvényné változnak. A bejárat előtt sűrűbb lett a kőomlás, az ösvények elmosódtak, a nyomok sem maradtak meg és a lány szórakozottan nézett szembe a gerenda homokkal beszórt csomószezeivel.

Megint csönd lett s a lány megint arra gondolt, hogy a fiú tenyere még mindig a térdén van. Valamit mondani akart, de a barlang alatt lépések hallatszottak. Valaki sokáig cuppogott a vízben, aztán valami puhán, talán homokon. Később semmi sem hallatszott, az ismeretlen biztosan egy helyben állt, várt valakit. Újabb léptek halatszottak, többen beszéltek.

— Itt vannak valahol.

— Itt kell lenniök.

„Igen, mi itt vagyunk” — gondolta a lány.

— Csuromvíz a nadrágom, gyűjtsunk tüzet.

— Azt már nem! Észrevesznek.

— Előbb hallják meg a beszédünket.

— Süssünk kukoricát, a legfiatalabb elmegy gyökérért. A feladatunkat befejeztük, csak várnunk kell, ha itt vannak valahol, meglátjuk őket.

— Milyen gyorsan rohantak!

— Az élet! Az élet!

Ez úgy hangzott, mint valami örömrivalgás, legalább is a lánynak úgy tűnt.

— Láttad a nőt?

A lány összerezett.

— Futott a másik után. Hosszú haja van.

„Nem fésülködtem meg.”

— Van hol megfognod. Hozzákötném a fához.

— Te csak hallgass!

— Csupa szikla mindenütt. Nem fúrhatták át a sziklát.

„Ha átfurnánk a sziklát?”

— Azért is mondom, hogy itt vannak valahol.

— A mieink odafönt, bekerítették az erdőt, átfésülik sötétig.

— Ördögöt, nem szilvás ez.

— Te hagytad őket megugrani.

— Elcsúsztam.

— Csupa víz vagy, azért akarod anynyira a tüzet.

— A lényeg az, hogy ezen a patakon át párologtak el.

— A gyík elbújhat a kő közt, ezek mégis emberek.

„Emberek vagyunk.”

— És ha már átjutottak a sziklán?

— Nem hiszem, Matróz, itt vannak ők. Most csak ülnünk kell. Ezért ajánlom a gyökérszedést. Csak ülsz és pirítod a kukoricát, magra csalogod őket.

A fiú hallotta, hogy az ismeretlen öblösen fölnevetett. Furcsa volt neki a effajta emberfogás. Az imént hallott szavak egészen lecsillapították. Nugodtan levette a kezét a térdéről, de hideg volt és megint visszatette. Ha sapkája volna, ráhúzná a tédére. Így a tenyerét kell ott tartania, hogy ne lássa azt az éles hasadást. Dohánytörmelékét talált a zsebében és rágcálni kezdte. Tudta, hogy a nyála most egészen sárga, érezte a meleg szájuéreghez tapadó keserű morzsákat. Ettől a kaparástól mintha valami különös viszketéssel telne meg a szája, halkán köhintett s akkor a viszketeg ellepte az egész testét, különösen a nyaka körül, az üstöke alatt érezte. Elképzelte magában azokat az embereket a tűz mellett, találgatta, melyiknél van kés. Föltételezte, hogy mindegyiknek van kése. Nem is kések ezek, hanem török, fehér és sárga pontokkal díszített nyéllal. Valamikor vásárookban ő is vett kicsi törököt, de azok veszélytelenek voltak, ezekről pedig azt hallotta a parasztoktól, hogy a kovácsok feltépett sínekből készítik őket. És ő fél ezektől a fehér, keskeny síktoktól, amelyek élesek, mint minden késél. Behunyja a szemét, mert a fény is ilyen keskeny élel hatol be a barlangba, izgatja, vakítja, tenyerével szeretné betömni a barlang száját. Nyomban eszébe jut régi értelmetlen kényszerképzelete, hogy a keze túl kicsiny és férfiatlanul keskeny, hogy soha semmit nem végzett a kezével és hogy immár egy egész éve a legnehezebb dolgok, amit megfogott vele — a pisztolya. Odanyúlt a derekához... Ki ne feledkezne meg erről a kis fekete jószág-ról. Csak ha nála volna. De szökni kellett és alighogy behúzódtak ebbe a kőüregbe, az első gondolata az volt, miért nem kerülték meg a házat, ahelyett, hogy ilyen gyerekesen egyenest az ajtónak roltanak. Már a kilincsnél megkocant valami, kés vagy hasonló. S még előbb, az első szürkületben, amint ereszkedett a ház felé a gyümölcsösben, nézte azt a három ablakot és furcsállta, hogy az egyikén nincs rács. Meg

akarta kérdezni a parasztasszonyt, miért nincs, de — a tűzhely mellett megpillantotta ezt a lányt, amint épp a lábát mossa. Akkor a fadézsát és benne a piszkos vizet kezdte nézni, a lány egy ideig mozdulatlan maradt, aztán kiemelte a vízből az egyik lábát. Ott nyugodott a láb a dézsa szélén és a víz gyors patakokban csorgott a sarka és az ujjai mentén, a parasztasszony odanyújtott egy rongyos zsákot és a lány lustán törölni kezdte a lábát. Később sokáig melengette kerek térdeit a tűz előtt. A fiú ettől zavarbajlott, a parasztasszony is észrevette, de a legjobban sajtát térdej bántották, mert tudta, hogy piszkosak. Aztán az ablakot nézte, a rácsosat, fáradt volt, idegesítették az egymást keresztező vaseresztékek. Ablak, ráccsal vagy anélkül, olyan mindegy. Nem mindegy. Talán a parasztnak véletlenül elfogyott a pénze, esetleg kártyán elvesztette. Talán csak egyszerűen esetet. Sohasem kérdezte meg a parasztasszonyt, mi van a férjével. Elég az hozzá, hogy az ablakon nem volt vasrács. Az ablakrácsok mindig kellemesen hűtik a fejet, odatámasztod a homlokodat s aztán az ujjaiddal kikapogad a rányomott keresztet. A fiú nekitámasztotta a fejét a kőnek, aztán megint figyelni kezdett arra, amit azok ott lenn a tűznél beszéltek.

— Megégett a gyökered.

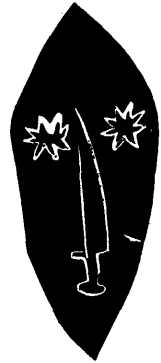
— Nem baj, szeretem ezt a szagot.

— Jócó, mesélj már, miért hallgatsz? Megígérted, miért ne tudjunk erről is.

A fiú úgy vette észre, hogy az a bizonyos Jócó szabadkoczik. A tűz körül többen egyszerre beszéltek, valaki csitított valakit, aztán csak egy nyugodt, érdes hang hallatszott, amint valami kést emleget. A fiú föltételezte, hogy Jócó most eldélta a kését és mutogatja a többieknek ott a tűz körül. Az érdes hang azt bizonygatta, hogy az embereket nem csorbítja az ilyen kést, s aztán egy szám is hallatszott, hogy hetvenhárom. Hetvenhárom méter elég sok, mintha látná is a rövid, fehér utat, amely oda üt ki a sziklára és egy pléhtáblán az áll, hogy hetvenhárom. Éz az út vége. A számok fehérek, a tábla fekete s a szélső hármast megmozdul. A fiú valami domborulatot vett észre rajta, amelyetől elszégyellte magát. S az érdes hang még egyszer kimondta, hogy hetvenhárom és néhányan a tűz körül, a csodálattól vagy irtózatától, felhorkantak. „A vér sístereg, csak sístereg. Zizeg, mint a papiros, amelyet össze-gyúrsz a tenyeredben... Mindig meg-

csokolom a kést, főlemelem a nap felé.” Valaki biztosan megkérdezte, hogy miért. Mert Jócó hosszasan magyaráz, de a fiút megint elfogta a remegés és nem hallott minden szót. Csak valami fehérséget jegyzett meg; ez a fehérség szemközt suhintja Jócót, a szembogár összerándul, megmerevedik tőle s a kés, a nap és a nyak fehérsége egybeolvad, és csak amikor valami piros osztja meg a kibírhatatlan fehérséget, a szem visszalágyul és az ember fűbe törli a kést. Jócó még mondta tovább, de mind halkabban, úgyhogy a fiú többé semmit sem hallott. Korhad, száraz penészes fa illata csapta meg az orrát.

A füst szaga savanykásnak, keserűnek tűnt, sejtette, hogy ez azoktól az apró, szürke, mérges gombáktól van, amelyeket nem látott, de tudta, hogy a nedves fa kérgén tenyésznek. És ez a füst most behatol a barlangba, ragadósan kúszik a sziklafalon s mérgeivel elaltatja őket s úgy eltűnnek mintha sohasem lettek volna. Az volt az érzése, hogy kisebbedik, hogy eltűnik a barlang repedéseiben, hogy mindenestől behúzódik a szikla ragyás arcába. A háta viszkett és minden erejével hozzádörgölözött a kőhöz. A sok apró kőszemölcs szinte átfúrta a kabátját és belenyomta alakját a bőrébe. És ő tovább osztódott, morzsolódott, pusztá verejtékké vált s ezzel az illó anyaggal tömködte be a sziklafal minden egyenletlenségét. Végül a feje valami keményhez koccant s az első dolog, amit megpillantott — a világosság a barlang nyílásában —, visszaegyenésítette ülőhelyzetébe.

A lány mindig félt a csendtől, úgy érezte, hogy a csend ráereszkedik, egészen beborítja és összenyomja. A csend, puha és ragadós valami. Azok oda-lenn abbahagyták a beszélgetést, emennek meg itt szinte a lélegzése se hallatszik. Hirtelen felöltött benne: miért ne beszélgetnének egymással. Halkan, a világért sem hangosan. Tegnap este is így hallgatott annál a parasztasszonynál, a lány megmondta neki, hova kell hogy elvezesse, ő meg csak bölintott, semmit sem kérdezett, még azt sem akarta tudni, honnan jön az útjárás. Talán ez is hozzátartozik az illegális munka törvényeihez. A lány egészen összehúzza ma-

gát, valaki lenn hangosan megszólalt:

— Matróz, megszáradt már a gatyád?

— Majdnem.

— Hát az asszony, szereti-e a férfigatyát?

— Mindig disznó voltál, a Matróz finom gyerek. Az ám, sohasem kérdeztem még, hol is voltál te matróz?

— Nem voltam a tengerészeknél.

— Miért hívnak akkor Matróznak?

— Matrózblúzt viseltem.

„Miért nem hallgatnak? Hallgassatok.”

A fiú megmozdult a háta mögött, oda-súgott, hogy maradjon nyugton.

— Ha megfognánk azt a lányt...

— Hogy csinálják ezek, hogy vannak nők?

— Vannak nálunk is.

— Ritkán, és az nem ugyanaz.

— Mindig mondtam, hogy ők más-félék.

— Nálunk nincsenek iskolázottak.

— Minek az?

— Csak úgy mondom.

— Unalmas vagy, hanem te, Matróz, inkább mesélj valamit.

— Ne keresd magad, Matróz, te ismered a nőket.

A lány elmozdult a gerendáról és csak annyit hallott, hogy a Matróz a háború előtt deszkákat gyalult. Tetovált karvaly volt a karján. „Télen nem látszott a karvalyom.” A lánynak úgy tűnt, hogy a Matróz ezt valahogy túl büszkén mondja. „Mutasd meg.” A Matróz most biztosan feltúrta a kabátujját, gondolta a lány, és valaki elégedetten megjegyezte: „Szép”. A Matróz nem mulasztotta el megemlíteni hosszú, mexikói barkóját sem, azt mondta, hogy szépen illett a karvalyhoz. A vonaton egy diáktól kapta a mintát hozzá. A lányt külön sértette ez a barkó és mélyen behúzta a fejét a vállá közé. De így is eljutott hozzá a Matróz meséjéből egy betonteras és a kereskedő lánya, amint ruhát tereget. Mindenes-től elképzelte magában a Matrózt és ezt a lányt. A Matróz nagy élvezettel magyarázta, hogy a lány egyre ágaskodott a ruhaszáritó kötélhez, a sarka minduntalan elvált a papucsától, s a térde a ruha szegélyétől. „Fehér és telt térde volt.” Valaki a tűz mellett füttyentett és pattintott az ujjával. A teregető lány ruhája megfeszült a hasán és a Matróz eldicselkedett, hogy látta a köldök két-dí-arosát és azt a fehérséget a lábszáron, ahova a napsugarak nem hatolnak fel. A lány a barlangban egészen elernyed, alig férközött a füléhez: a teregető ke-

zei kissé ráakaszkodnak a kötélre és megállnak, mint két gyertya. Valaki a tűz mellett megjegyezte, hogy a lányok szeretik a gyertyákat. A lány ezt nem értette és egy pillanatra megfedkezett a Matróz meséjéről. Meg akart fordulni, de meggondolta magát, a fiú ott a háta mögött mélyen lélegzett.

A Matróz tovább henegett, hogy szép eres kezei voltak és hogy a kereskedő lánya ezt bizonyára észrevette. Jeleket adott, többször egymásután. A lány pedig csak lépegetett a kiterge-tett ruhák között és úgy szórta el a nevetést, mint a vizet a lavóról. Eladó lány volt. Miért nem adták férjhez? Hatalmas hordók heverték szanaszét az udvarban. Üresen. Ki tudja, mióta álltak üresen. Ez a barlang olyan, akár egy hordó. S a kereskedő lánya rá sem akart nézni a Matrózra. A Matróz szán-dékosan minden délután megjelent és rendületlenül gyalulta a deszkákat, míg aztán egyszer le nem vetette a matróz-blúzt. Az ablakon megmozdult a függöny, tehát látta, kiáltott fel a Matróz. „En meg teleszívtam magam... hadd szenvedjen.” A lány elképzelte a Matrózt abban az ablakban, amint ráhajol kissé a kemény és szűk műhelyasztalra, matrózblúz nélkül. A kő meglágyult a-latta és a Matróz azt mondta, hogy mindenestől beköltözött a kereskedő lányának szemüregébe és ettől mélyebb lett és sötétebb. És már nem szórta úgy a nevetést, mint a vizet. A Matróz most előre mutatott valahová az éjszakába, a hordókra. A középsőben hagyta a sze-relem nyomait és ez többször megismét-lődött. A nyomok ott heverték érintet-lenül. És a Matróz éppen abban a hor-dóban akarta, abban a napszíta nagy hordóban a köves udvaron. „Ott, a hor-dóban”, ismételte a Matróz. „És az-tán? És aztán?”, kiáltották többen is egyszerre. „Semmi”, mondta a Matróz, és a lány a barlangban megtörölte a homlokát. Többet semmit sem hallott, a Matróz egészen halkán mondott még valamit és egyszerre többen beszélni kezdtek a tűz körül.

A fiú kinyújtotta a kezét a lány felé, de visszatartotta az a fénylő és ugyan-akkor rémült valami, amit a lány szemében látott. A barlang alatt megint értelmes szavakat öltött a beszélgetés.

— Mit gondoltok, futárok azok ket-ten?

— Biztosan.

— Furcsa, hogy egy nő futárkodik.

— Ilyesmire ők a legjobbak. A nőfé-le olyan ártatlan külsejű, ki gyanakod-

na rá. Ha valami szervezetem volna, csak vénasszonyokat fogadnék futárnak.

— Lassúak.

— Nem terepre gondoltam. Hanem hogy utazgassanak városból városba. Még egy unokát a térdükre és valami szatyrot a kezükbe. A szatyor mindent elvisz. Kinek jutna eszébe gyanakodni?

— És valami fontosabb személy lehet.

— Átkutatták a házat?

— Ott maradt Mita, a harmonikás

— Szeretem a harmonikát. Bár itt volna most is! Szól a zene, az

asszony meg rázza a szoknyáit.

— Jó is, ha valakinek asszonya van.

— Ördögöt, hazatértsz a katonaságból, ő meg kitzúta a vörös zászlót.

— Legalább húsvétod van, időnap előtt.

— Te Matróz, hogy is hívták azt a te nődet?

— Nem emlékszem.

— Nem is fontos, Matróz.

Fény szikrázott a gerendán, körülölelte s a fiú szinte élvezett ebben. Ekkor valaki odalenn a tűznél emlegetni kezdte a fekete cölöpöt. A fiút ez nem ijesztette meg, csak azért haragudott, hogy most minden előre világossá válik előtte. Szorongatta a bőrtáskát, amelyet el kellett juttatnia rendeltetési helyére. Aztán a lányra pillantott. Őt is el kellene vezetnie. Magyarázza meg neki az utat? Minek? A sziklák őt is éppúgy fogva tartják, mint a fiút. Eljönnek és agyonverik őket. Szóval, bezáródik a kör. Amióta ezt a bőrtáskát hordozza, mindig bezáródhattott. Ezt már nagyon régen tudta, de legtöbbször nem gondolt rá. Elesni ilyen időben nem különös dolog. De várni. Várni, hogy megöljenek, amikor még szabad vagy. Minek várni? Tennie kellett valamit. Izgatta ez a mozdulatlan sziklaüreg és ők ketten benne. Érezte, hogy egészen megnyugodott és visszateért belé a tettekkészség vidrája. Ismét szemlélődni kezdett maga körül. Menjenek ki a barlangból és kiáltsanak oda azoknak a tűz mellett? Erre még van idő. Valaki odalenn megszólalt:

— Szeretted a telt nőket?

— Az erőset szeretem, az erőset, mint az oszlop.

— A vékony meg, észre se veszed, hajlik, mint a pálca.

A fiú erősebben kezdte érezni a hátán a sziklafal minden dudorát. Kissé meghökkenve fedezte föl a lány testének egész szép ívét. Nézte a megfeszülő csipőt. Tudta, hogy kezdetől fogva volt valami, ami feléje terelte. És ez a valami sohasem hagyta el. Akkor sem, amikor a lábát mosta. Véletlenül szakadt félbe a dolog. Azt mondta magában: miért ne, és mintha az egész csupán őtöle függne, nyugodt pillantással fölmérte a barlang hosszát. Nem csodálkozott, hogy ennyire megsockta a barlang homályát és nyirkosságát és hogy az élet éppen ez: ez a barlang és ők ketten benne. És hogy mindez a legtermészetesebb, az is, hogy ők itt vannak és az üldözők odalenn. Csak meg kell szokni és elismételni magában: miért ne. Megtapogatta magát és észrevette, hogy jéghideg, akár a kő, amelyen ül.

A lány összehúzta magát, amennyire csak bírta, a kijárat mellett. Nyolc csomót számolt meg a gerendán, két nagy redőt fedezett fel a kövön és egy csfkot, amely megvilágította a tető egy részét. Minden ugyanaz volt körülötte. Minden hajlat és minden forma. Mindenütt járt már, mindenüvé beköltözött. A kövön, közvetlenül a gerenda mellett, egy rókafejet látott. Másutt egy medve megkövesedett mancsát fedezte fel, egészen a kijáratnál pedig egy kakas fejét, csakhogy a kakas teste tótágast állt, lábai a tetőzet felé meredeztek. Még látott egyet-mást ezen a kőfalon: egy kalapácsot, egy tűzhelyet, amelyet már nehezebb volt elképzelni, két dinnyét és néhány barackot, sárgabarackot vagy őszit, mindenestre valami kerekforma gyümölcsöket. Minden ugyanaz volt. A lány fészkelődni kezdett, halkan, óvatosan, mintha nem akarná megbolygatni a leülepedett csöndet. Hirtelen felöltött benne, hogy a barlang henger alakú és hogy ez a fénycsík olyan, mint egy keskeny szivárvány a hordó belsejében. És ez ismét eszébe juttatta a Matróz meséjét. Megint a kijárat felé nézett, az eget két tiszta síkra osztó gerendára. Arra gondolt, hogy minden ketté van osztva: ő itt és a parasztasszony, akit talán már megöltek, amott; aztán, ők itt és amazok odalenn a tűznél, aztán — ő és ez a fiú. Titokban ránézett. A férfi nyugodt volt és csak a felsőajkát mozgatta. A lány ennek a szájnak a csücskeiben mosolyt talált. Sejtette, hogy a fiúban megváltozott valami. Megérintette magát az arcán, félt, hogy ő maga

is megváltozott. Haragudott, azt kívánta, hogy a gerenda szakadjon le és essen rá azokra az emberekre ott a tűznél. De a gerenda szorosan állt, beágyazva talpazatával a kőbe. A tövében valami zöld növény. Csalán volt, amelynek főtt illatától mindig utálkozott. A lány észrevétlenül kiköpött maga mellé. Mindjárt megállapította, hogy ügyetlenül köpött, mint minden nő s hogy a férfiak másképpen köpnek. Szóval, ebben is mások. Hát a lépésük? Ezt itt csak futni látta. Föltűrt ruhaujját babrálta, amikor a fiú közelebb húzódott hozzá. A testén mindenütt borzongásokat érzett, nem csalódott, érezte magán a fiú kezének melegét. S a könyöke enyhén nyomta a lány combját. Lassan félrelépett s odasúgott:

— Mi lelt?

— Akarom, azt — mondta halkan a fiú. Egészen a lány fölé hajolt és ő lábával arrébb lökte. A fiú mosolyogni látszott és a lánynak úgy tűnt, hogy túl erős mozdulattal törli meg a száját. Aztán fölvonta a szemöldökét, a fekete gerendára bámult. Ujjait lassan átvonta a haján, mondani készült valamit.

— Nehéz találni...

A lány közbevágott:

— Meg voltál ijedve.

A fiú mintha kicsit csodálkozott volna, tompán mondta:

— Mit számít az — és csak nézett rá rebbenés nélkül.

A lány maga alá húzta a lábait, nem mert fölnezni, tehát: az következik, és fölkészült az ellenállásra. A fiú továbbra is mozdulatlanul ült szemben vele, csak egy kicsit közelebb, mint az előbb, amikor még a térdén tartotta a kezét. S a lányba épp innen sugárzott ez a különös gyöngesség, a térd felől. Sehogyan sem tudta megmagyarázni, hogy kerülhetett sor erre a beszélgetésre. A kijárat felé jobban már nem hátrálhatott, csak a gerendát nézte, a gerenda talpánál azt a két zöld növény szárát. Az egyik csalánlevélen piros bogárkát vett észre. A nap irányában áttetszenek a piciny bogárlábak, amint sietve tipegnek át a levél egyenetlen felületén. A lányt heves sajnálkozás fogta el maga iránt és a bogár iránt, amely addigra lassan átkelt egy másik levélre. Nem is vette észre, hogy a fiú már egészen közel van és közvetlenül a kijárat előtt egy száraz fűszálat próbál elcsipni. A lány megértette, elhúzódott, hogy helyet csináljon neki.

A fiú megfogta a bogárkát s a lány azt mondta, súgva:

— Már nem vagyunk magunk.

— Fogoly, mint mi.

— Mint mi — mondta utána a lány csodálkozva, mintha csak most jött volna rá. Akkor a fiú közelebb hajolt és megint rátette a kezét a lány térdére. Ő nyugodtan visszanezített és a fiú megszorította az ujjával. A lány két apró szemölcsöt vett észre a hüvelykujja és mutatóujja találkozásánál. A bogárka elszállt a lány tenyeréről, a fiú utána nézett egy pillanatra s a lány félrelökte. Egészen halkan mondta:

— Ez nem szép.

A fiú elhúzódott és a kőnek támaszkodva furcsán nevetett. A lány ijedten arra gondolt, hogy talán megbolondult. A megkövesült medvemancs emelkedni látszott és sehogy sem tudta újra összeállítani a tűzhely rajzát. Talán azért, hogy megbizonyosodjon, megkérdezte:

— Éhes vagyok, és te?

Megijedt a saját kérdésétől. De a fiú csak mosolygott s a lánynak úgy tűnt, hogy megint a dohánytörmeléket rágja. Lustán mozgatta az állkapcsait, és a lány rájött, hogy az ingét nézi, jobboldalt, ahol kicsúcsosodik. Másképp helyezkedett, megpróbálta elrejtetni az áruló redőket. A fiú hangtalanul felnevetett és a lány csak most vette észre, hogy erős, fehér fogai vannak. A zsebét tapogatta, hirtelen az a reménye maradt, hogy ott a kézi-gránátja. De mert nem volt ott, hát elképzelte. Recés vasdarab, sárga kupakkal. Mindjárt ezt is hozzáképzelte: lecsavarja a kupakot, megszorítja a rézgombot és hozzácsapja a legelső kőhöz. Mit csinálna a fiú. Megint megijedne. De talán nem is. Nem ijedne meg. A zsebében kitapogatta fehér kendőjét. Megijedt tőle, mert ilyen kendőkkel kötik be az ember szemét. Lassan előhúzta, megtörölte a szemét és észrevette, hogy a fiú valami gyengéd megértéssel szemléli. Megint érezte, hogy valahol hibázott. A fiú halkan megkérdezte:

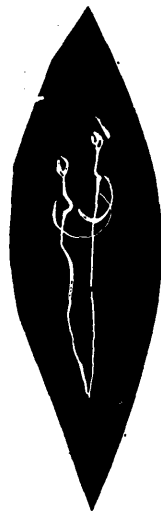
— Talán meg akarod adni magadat?

Először nem értette, de amikor rájött, hogy még mindig a fehér kendőt szorongatja, kicsit elszégyellte magát.

Valamivel később visszakérdezte:

— Miért rágod azt a dohányt?

A fiú csak legyintett s egy kis fekete kupacot köpött ki maga elé. Aztán e-

Slobodan Bogojević szövegrajza

gyenesen a lány szemébe nézett és csak ennyit mondott:

— Akarom.

— Kiáltok — mondta a lány hangozabban a kelleténél. A fiú furcsa mosolyra vonta az ajkát és a lány meglátta ínyének piros húsát a fogak fehérje alatt.

— Szóval, áruló akarsz lenni — és keresztbefonta a karját.

— Én téged nem szeretlek — mondta a lány.

— Én se téged — mondta a fiú és még egy dohánycsomót köpött ki.

Hosszú csönd állt be. A lány egy ideig nézte a szürkés homokösvényt, amely most megint görögni kezdett lefelé a gerendán. Sokáig görgött lefelé a homokösvény. Még mindig görgött. Sokáig. Meddig?

Végül a fiú megszólalt:

— Fekete gerenda.

A lány megrándult, valaki már mondta ezt: fekete gerenda, azok ott lenn a tűznél. Most ezt fenyegetésnek is lehetett érteni. Odafordult a fiúhoz és azt mondta:

— Tudok róla.

— Nem értettél meg, én még kapni akarok valamit.

— Nem szeretlek.

— Már mondtam, hogy én se téged — mondta a fiú.

— Hazudsz, nem mindegy neked itt mellettem.

— Nem mindegy — mondta a fiú és mint valami nagy majom, lazán leeresztette a karjait maga mellé.

A lány még el akarta mondani, hogy már akkor rájött erre, amikor a lábát mosta, de a fiú leejtett karjai most túl nagyoknak és erőseknek tünnek. Megint átvillant rajta: most az következik. Mintha lassan megnyílt volna, egy öntudatlan, asszonyi mozdulattal. Még védekezni akart, de tudta, hogy késő, a férfi meleg szája már a füle alatt mozgott. A lány keze kitapintotta a derékszíj fémcsatját és kihúzta a vasfogat, amely a szíjat összetartja. Még az ujjai közt tartotta ezt a vasdarabot, amikor a fiú valami különös, goromba lendülettel magával ragadta és akkor ketős súlyt érzet a lapockáin. Egy pillanatra a fiú térdére godolt, de a bőr megfeszült a szeme alatt és úgy, félrebillent fejével, alulról fölnézett a fekete gerendára, a mozdulatlan göcsszemek láncára.

Sokáig simogatta a lány kezét, aztán eleresztette. A lány még mindig hátradőlve ült, a haja fél arcát eltakarta. Orájára pillantott, a kismutató a tizenen állt. Megszólalt:

— Én nyugodt vagyok, és te?

Amaz csak bólintott és mélyet szíjpantott a cigarettából. Gondolkodott. Végre tudta, hogy mit lehet még tennie.

A lány felszabadultan súgta oda:

— Most már jöhetnek.

A fiú két ujja közt összenyomta a csikket és odalépett a lányhoz. Kiegyenesedett, amennyire a barlang boltozata engedte. A lány ott térdelt előtte és ő csak emnyit mondott:

— Sietnem kell.

Nem értette meg. A fiú lehajolt kisé és hosszan ott maradt a szája a lány nyakán, a füle alatt. Megint fölegyenesedett és sokáig nézte, míg a lány lassan megértette, mit akar. Akkor rátette a tenyerét a lány feszes gyomrára. Nagynehezen elszakadt tőle, lefejtette a válláról a kis táskát és odadobta a lány lába elé.

— Ezt vidd el. Valamivel később bújj elő.

Aztán a kijáráshoz lépett, bal keze megállt egy kicsit a fekete gerendán, a lány pedig megőrizte odabenn a homályban az imára készülő nő pogány testtartását. Még egyszer odafordult hozzá, majd lassan átbújt a gerenda alatt. Már csak nagy lépteit lehetett hallani.

Az emberek a tűz körül kiabálni és lövöldözni kezdtek.

Ott állt egy ideig magasan fenn a barlang fölött, a bozót vörös vesszői közt és nézte a mozdulatlan embergyűrűt a patak mellett. A gyűrű kitágult és a lány meglátta őt, amint ott fekszik maga alá húzott lábakkal a keskeny parton. Alacsony bodzabokrok nőttek körülötte. A lány megreszketett, kezét a gyomrára szorította; mintha tudná: minden élő, ami még megmaradt belőle, talán itt rejlik.

Ács Károly fordítása

Illusztrálták:

*Slobodan Bogojević
és Sáfrány Imre*

